

Vlaanderen, middenmoter op de Europese arbeidsmarkt

Arbeidsmarktflits | 11 december 2014

In 2012 stelden we vast dat de verschillen in arbeidsmarktdynamiek tussen de Europese regio's als gevolg van de economische crisis behoorlijk toegenomen waren (Sels & Herremans, 2012). De Europese Unie met twee snelheden kwam duidelijk tot uiting. In deze bijdrage maken we een nieuwe stand op met geactualiseerde gegevens. De positie van Vlaanderen kan ook vandaag nog best omschreven worden als die van een middenmoter. Beoordeeld op de arbeidsmarktprestaties is de afstand op de topregio's er niet kleiner op geworden.

Europa, verre van één arbeidsmarkt

Op basis van een clusteranalyse verdeelden we de 96 Europese regio's over zes clusters op basis van hun scores (anno 2013) op vijf centrale arbeidsmarktindicatoren. De tabel geeft per cluster de gemiddelde waarden op deze arbeidsmarktindicatoren, alsook de waarden voor de EU-28 en het Vlaams Gewest. In de figuur brengen we de verdeling over zes clusters in kaart. Op deze kaart kleurt het zuiden van Europa donker. Het noorden is helder, wat wijst op beter presterende arbeidsmarkten. Tussenin observeren we vele tinten grijs

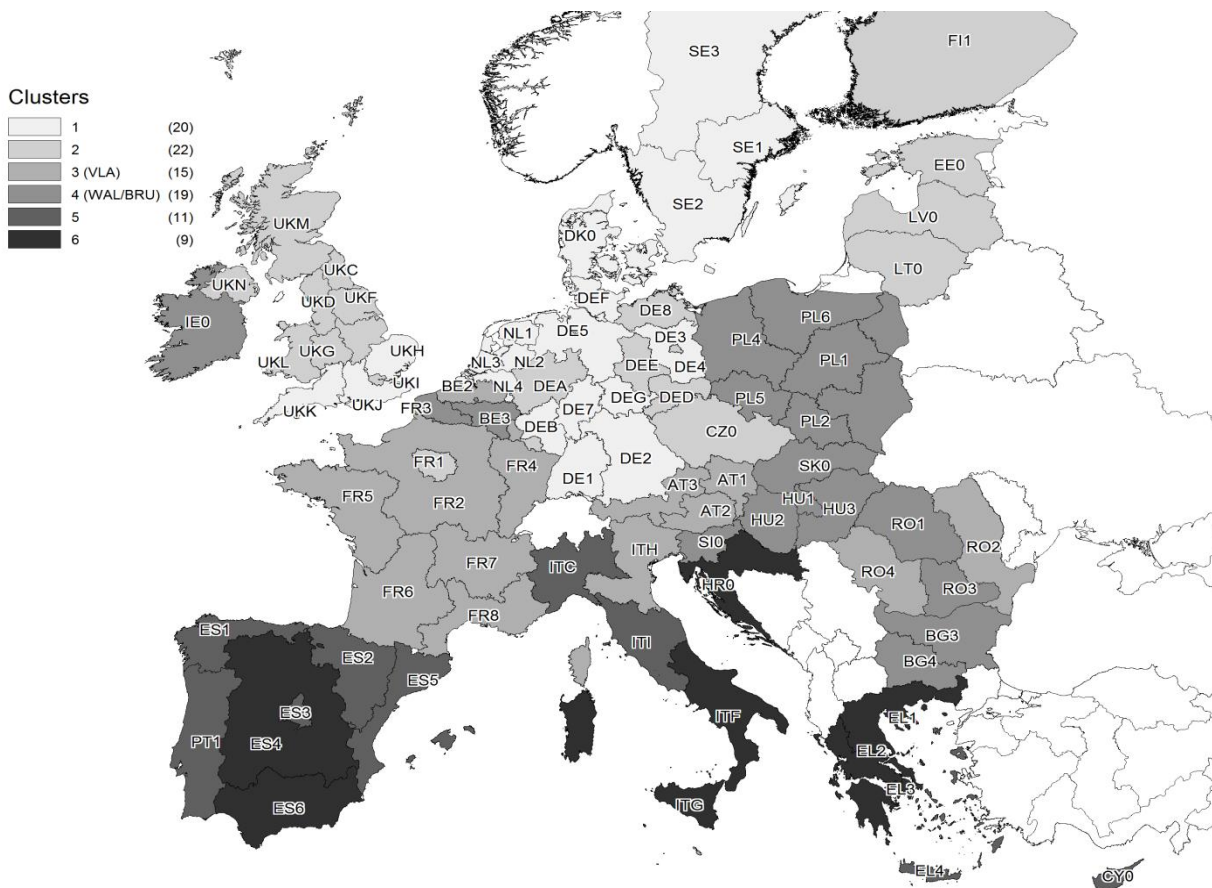
Tabel. Clusteranalyse van de Europese regio's (NUTS 1). Overzicht van de gemiddelde scores

	Aantal regio's	2013 (%)				
		Werkzaamheidsgraad				Werkloosheidsgraad
		Totaal (20-64)	Vrouwen	55+	Laaggeschoolden	Jongeren
EU-28	98	68,3	62,5	50,1	52,1	23,5
Vlaams Gewest	1	71,9	66,9	42,9	52,5	16,6
Cluster 1	20	77,9	73,6	64,8	60,4	12,5
Cluster 2	22	73,0	68,7	58,0	51,6	18,4
Cluster 3 (Vla)	15	69,9	63,8	43,7	55,5	19,1
Cluster 4 (Bru, Wal)	19	63,8	57,7	41,0	40,3	28,7
Cluster 5	11	63,4	58,0	45,9	55,5	44,1
Cluster 6	9	51,3	43,0	37,4	42,1	57,9

Noot: De Finse regio Åland en de Franse regio 'Départements d'outre-mer' werden niet opgenomen in de clusteranalyse

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

Figuur. Visuele weergave van de clusters

Bron: Eurostat LFS (Bewerking Steunpunt WSE)

Cluster 1: De Europese topregio's

De eerste cluster groepeerde de topregio's in termen van arbeidsmarktprestaties. Gemiddeld halen de regio's uit deze cluster de beste score op elk van de vijf indicatoren. Vooral wat betreft de algemene werkzaamheidsgraad vormen ze een coherent geheel, met een gemiddelde score van 77,9% en slechts een beperkte spreiding hierrond.

Onder de twintig regio's bevinden zich alle Zweedse en Nederlandse regio's, een meerderheid van de Duitse regio's, Denemarken en enkele regio's uit het Verenigd Koninkrijk. De absolute toppers, met werkzaamheidsgraden rond de 80%, zijn de Zweedse regio's samen met Baden-Württemberg en Bayern. Die laatste twee regio's weten dit bovendien te combineren met een lage jeugdwerkloosheidsgraad (rond de 5%). Zweden scoort hier beduidend slechter, met jeugdwerkloosheidsgraden boven de 20%. Qua einde-loopbaanbeleid kunnen we Zweden wel als een gidsland zien met werkzaamheidsgraden van ruim boven de 70% bij de 55-plussers. Ter vergelijking, in Vlaanderen zitten we aan 42,9%.

Cluster 2: De subtoppers

De regio's van de tweede cluster kunnen globaal genomen een behoorlijk rapport voorleggen. Toch liggen de indicatormiddelen telkens zo'n vijf procentpunten lager (of hoger in het geval van jeugdwerkloosheid) dan die van de eerste cluster. Voor de werkzaamheidsgraad van de laaggeschoolden gaat dit zelfs richting de tien procentpunten.

In deze cluster vinden we vooral regio's uit Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Île de France, ofwel 'Groot-Parijs', behoort eveneens tot deze cluster. Naast Parijs vinden we eveneens Berlijn en Londen terug, wat aangeeft dat ook in grootsteden degelijke arbeidsmarktgegevens mogelijk zijn. Iets wat verrassende namen in de cluster zijn de Baltische staten en Tsjechië die zich als de primussen van Oost- en Centraal-Europa profileren.

Cluster 3: Betere middenmoot, maar lage werkzaamheid 55-plussers

De derde cluster benadert de waarden van de tweede, maar wordt gekenmerkt door een beduidend lagere werkzaamheid onder de 55-plussers. Geen enkele regio haalt 50% op deze indicator. De werkzaamheidsgraad van de laaggeschoolden scoort dan weer beter.

Het is in deze cluster dat we het Vlaams Gewest terugvinden. Vlaanderen krijgt daarbij het gezelschap van onder meer al de Oostenrijkse regio's, de meeste Franse regio's, Luxemburg, een Noord-Italiaanse regio en Malta. Ze delen met elkaar de combinatie van een algemene werkzaamheidsgraad rond de 70%, met een in verhouding zeer lage werkzaamheidsgraad van de 55-plussers (rond de 45%).

Binnen deze cluster is er een duidelijke rangorde waarbij de Oostenrijkse regio's met stip bovenaan staan, maar die enkel omwille van hun relatief lage werkzaamheid van de 55-plussers niet in een hogere cluster thuishoren. Hierna volgt het Vlaams Gewest, dat zich samen met Luxemburg en enkele Franse regio's nog weet te onderscheiden van de rest.

Mits een gevoelige verhoging van de werkzaamheid van de 55-plussers zou het Vlaams Gewest wellicht een cluster opschuiven. De totale werkzaamheid en die van de vrouwen liggen net iets lager dan de gemiddelden van cluster 2. Wat betreft de laaggeschoolden en de jongeren scoort het Vlaams Gewest zelfs iets beter. De afstand tot cluster 1 is evenwel nog groot op alle vlakken. De vergelijking met een gelijkaardige clusterroefening uit 2012 (Sels & Herremans, 2012) leert dat het Vlaams Gewest omringd wordt door grotendeels dezelfde regio's als toen. Ook toen was het de werkzaamheid van de 55-plussers die onze positie sterk negatief beïnvloedde.

Cluster 4: De zwakkere middenmoot

Voor de vierde cluster zakken we naar de lage middenmoot van de rangschikking van EU-regio's. De gemiddelde werkzaamheidsgraad van deze groep landt op 63,8%. Vooral de lage werkzaamheid van de 55-plussers en de laaggeschoolden is hier problematisch. Bovendien is de jeugdwerkloosheid hoog.

Het Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertoeven hier in het gezelschap van Ierland, het nabijgelegen Nord-Pas-de-Calais in Frankrijk en een groot aantal regio's uit Oost- en Centraal-Europa. Het gaat

daarbij om alle Hongaarse, Poolse en Bulgaarse regio's, twee Roemeense regio's, plus Slovenië en Slowakije. Brussel en het Waals Gewest blijken hier hoegenaamd niet bovenuit te steken. Brussel heeft de laagste werkzaamheidsgraad (56,8%) en de hoogste jeugdwerkloosheid (39,9%) van alle regio's in deze cluster. Hiermee balanceert het Brussels Gewest op de scheidingslijn tussen cluster 4 en 5. Vooral het contrast met de eerder genoemde hoofdsteden in cluster 2 blijft groot.

Cluster 5: Grote slachtoffers van de crisis

Qua werkzaamheid van de 55-plussers en de laaggeschoolden kan deze cluster wat betere prestaties voorleggen dan cluster 4. De jeugdwerkloosheid ligt echter duidelijk hoger, met een gemiddelde dat zelfs oploopt tot 44,1%.

De cluster bestaat uit regio's die zwaar het slachtoffer werden van de crisis. Het gaat om alle Portugese, vier Spaanse, twee Italiaanse en één Griekse regio, aangevuld met Cyprus. Deze regio's konden in 2008 nog degelijke arbeidsmarktcijfers voorleggen met vaak werkzaamheidsgraden boven de 70%, maar zijn ondertussen helemaal weggezakt. Door de crisis is de werkzaamheidsgraad er met gemiddeld 8 procentpunten gedaald. Daar zijn vooral de jongeren het slachtoffer van, te merken aan een stijging van de jeugdwerkloosheid met maar liefst 26,1 procentpunten.

Cluster 6: De rode lantaarns

In de zesde cluster vinden we de regio's die op alle indicatoren bijzonder slecht scoren. De gemiddelde werkzaamheidsgraad ligt er op een erg lage 51,3% en de jeugdwerkloosheid is er met 57,9% dramatisch te noemen.

Het gaat hier om de resterende regio's uit Griekenland, Spanje en Italië, aangevuld met de nieuwste EU-aanwinst Kroatië. Zij behoren tot de grootste slachtoffers van de crisis met dalingen van de werkzaamheidsgraad die tot 14 procentpunten gaan. Ook hier zijn de jongeren het grootste slachtoffer met een stijging van de jeugdwerkloosheid met gemiddeld 30,7 procentpunten.

Het meest opvallend zijn de twee Zuid-Italiaanse regio's Sud en Isole die het allermest scoren (werkzaamheidsgraden rond de 45%), waarbij dit slechts deels te wijten is aan de crisis aangezien hun arbeidsmarktcijfers al dramatisch waren voor aanvang van de crisis.

Synthese

Uit de analyse blijkt dat de verschillen in Europa verder uitgediept zijn, vooral wat betreft de jeugdwerkloosheid. Europa is niet langer een peloton en zelfs geen langgerekt lint. Het peloton is uit elkaar geslagen in waaiers die op soms grote afstand van mekaar volgen.

Tussen het Duitse Bayern (4,9%) en het Spaanse Canarias (65,3%) gaapt een kloof van maar liefst 60 procentpunten in de jeugdwerkloosheidsgraad. Maar ook de verschillen in algemene werkzaamheidsgraad zijn groot. Terwijl heel wat Duitse en Scandinavische regio's richting 80% evolueren, zijn werkzaamheidsgraden van om en bij de 50% geen uitzondering meer in het zuiden van Europa.

Het Vlaams Gewest heeft zich min of meer weten te handhaven bij de betere middenmoot. Toch is er geen sprake van een substantiële vooruitgang in de Europese rangorde en missen we de aansluiting bij de top-regio's. Het is vooral de lage werkzaamheidsgraad van 55-plussers die Vlaanderen parten blijft spelen.

Voor bijkomende analyses en de onderliggende data verwijzen we naar een uitgebreider [WSE Report](#) (Neefs, Herremans & Sels, 2014). In het rapport bekijken we naast de arbeidsmarktprestaties eveneens de samenhang van de werkzaamheid met de arbeidsproductiviteit en met de armoederisicograad onder werkenden.

Links

Neefs, B., Herremans, W., & Sels, L. (2014). *Vlaanderen op de kaart van Europese regionale arbeidsmarkten*. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Sels, L. & Herremans, W. (2012). *Vlaanderen houdt (af)stand in een unie met verschillende snelheden. Een vergelijking van Europese regionale arbeidsmarkten*. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

Boie Neefs, Wim Herremans en Luc Sels
Steunpunt Werk en Sociale Economie